Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Arne Sundbo:
Familien Rosenberg
fra Thisted.
1946.

Familien Rosenberg fra Tisted.

Postmester C. Klitgaard har i Personalhistorisk Tidsskrift 9. Række 3. og 4. Bind meddelt Oplysninger om Slægten Rosenberg fra Nordjylland, dog uden at føre nogen Gren af den op til Nutiden. En Del af Slægtens Mandslinje lever formentligt endnu i Norge, hvortil den kom i Slutningen af det 17. Aarhundrede. En Linje nedstammende fra Præsten Tøger Nielsen Rosenberg i Skallerup, Vennebjerg Herred, en yngre Broder til Biskop Frants Rosenberg, kom til København med Silke- og Klædekræmmer Christen Humble Rosenberg, f. 1700 (Klitgaard S. 213), der var en af Byens 32 Mænd og begravedes 3. December 1776 i Sct. Petri Kirke. Hans Søn Christen Rosenberg fortsatte Forretningen, og blev til sidst Graver ved Petri Kirke. Linjen kan følges i Weilbachs Kunstnerleksikon til Vaabenmaler Christen Rosenberg (død 1883). En Broder til Chr. Humble Rosenberg, Tøger Rosenberg, døde som Købmand i Køge 1745 (begravet 15. Marts). Hans Enke Bodil Christine Einsperg ægtede 21. April 1747 tidligere Hører ved den lutherske Skole i Køge Thomas Schatt, og en Datter af dette Ægteskab blev gift ind i Præstefamilien Rørdam.

Biskop Rosenbergs Slægt er formentligt uddød paa Mandssiden. Den af Klitgaard S. 212 nævnte Lars Rosenberg, Søn af Præsten i Lemvig, begravedes efter Anteegnelser til Regnskab for extraordinære Skatter af Lemvig Købstad 1718 i denne By. Han hed som sin tidligere afdøde Broder Laurids Børch Rosenberg.

Derimod er Biskoppens Slægt fortsat ned til vor Tid paa Spindesiden med Efterkommere af den ældste Datter Anna, gift med Erik Pedersen, der til sidst blev Ejer af Skibstedgaard, Ydby Sogn i Thy, og denne Linje, der har holdt fast paa Navnet Rosenberg, har særlig været bosat i og omkring Tisted. En Gren udvandrede i Slutningen af det 18.de Aar-

hundrede til Norge, og blomstrer der som en anset Familie.

A. Det ældste Slægtled.

Erik Pedersen til Skibstedgaard var Søn af Selvejerbonden Peder Christensen Nørkier, der Aar 1600 i det ældste Mandtal til Extraskatterne af Ørum Len opføres som Ejer af den lille Gaard Hindsels i Hvidbjerg Sogn paa Tyholm, i Matrikulen 1688 sat for 12 Tdr. Hartkorn. Han døde 1630 og er begravet i Sognets Kirke, hvor endnu ses hans Gravmæle (Danmarks Kirker, Tisted Amt, udgivet af Nationalmuseet). Hans Hustrus Navn gengives der med Bogstaverne K.J.D., muligvis: Kirsten Jensdatter. Hun er død før Manden. Thi Hans Enke (hendes Søster?) hed Anne Jensdatter Bandsbøl (f. 1593), som det fremgaar af L. Thuras Værk om Hans Rostgaard (1726). Ved Kongebrev af 1636 (i Kancelliets Brevbog) beskikkedes hendes Broder, Borgmester Las Jensen i Varde, som Værge for hendes Døtre Elisabeth og Kirsten. Den førstnævnte, der døde som Præstekone i Fødegnet, var, som det ses af hendes Gravsten i Kirken, født paa Hindsels 1617. Indtil 1636 havde de to Søstres Halvbroder Præsten Christen Pedersen Nørkier i Sale ved Struer været deres Værge, men havde nu bedt sig fritaget, da der af dette Værgemaal "foraarsages adskillig vidtløftig Trætte, som en gejstlig Mand ikke godt kan udføre."

Peder Christensen Nørkiers Enke var af en fremstaaende Familie af vestjydske Selvejerbønder. Bandsbøl, hvorfra de tog Navn, er en lille Gaard (1688: 9 Tdr. 7 Skp. 3 Fjdk. 2 Alb. Hartkorn) i Hemmet Sogn, Syd for Ringkøbing Fjord, som Anne Jensdatters Fader Jens Iversen (+ 1628) ejede. Hans Broder var Biskop Iver Iversen Hemmet i Ribe (+ 1629). Faderen Iver Gregersen (+ 1601) havde været Præst i Hemmet (Jydske Saml. 7. Bd.), og Jens Iversen var gift ind i Bandsbølslægten, som i over et Aarhundrede havde beklædt Stillingen som Herredsfoged i Nørre Horne Herred. Jens Iversen, som til ca. 1610 boede i Obling i Sønder Bork Sogn, fik 1608 paa sin Hustrus Vegne kgl. Stadfæstelse paa et Fribrev af 8. Maj 1543 for Herredsfoged Las Mikkelsen i Nørre Horne Herred paa deres Gaard

i Obling, udstedt fordi Las Mikkelsen ikke havde deltaget i Bondeoprøret under Grevens Fejde, da saa mangen Selvejerbonde forbrød sin Gaard og Hals. Las Mikkelsen nævnes som Herredsfoged allerede 1522 (O. Nielsen: Jydske Thingsvidner). 1478 og 1480 boede Herredsfoged Bertel Lassen her. Iøvrigt kom alle Herredsfogederne paa denne Kant af Landet frelst gennem Oprøret. Den Niels Lassen i Obling, der i Jordebogen for Lundenæs Len 1597 nævnes som Herredsfoged, er muligt Las Mikkelsens Søn. Endnu før Aar 1600 afløstes han af(en anden af Slægten?) Las Nielsen i Gaarden Bindesbøl, Ødum Sogn, som denne havde faaet ved Ægteskab med Selvejerbonden Veste Jensens Datter. Hans Søn Veste Lassen (+ 1649) var saa anset, at han 1631 blev Herredsfoged i Øster Horne Herred, skønt han boede i Nørre Herred. Herredsfogedgaarden i Obling ejedes i adskillige Aar efter Herredsfoged Niels Lassens Død af hans Enke Maren Pedersdatter. 1617 udnævntes Las Lauridsen, Vestergaard, Nørre Bork Sogn, til Foged, hvad han var, til han tog sin Afsked 1638. Efter Navnet kan han have været Sønnesøn af Foged Niels Lassen i Obling. Beboeren af Las Lauridsens Gaard i Nørre Bork, der ogsaa var en Selvejergaard, hed 1607 Laurids Nielsen Skrumsager, og var vel hans Fader. Denne Las Lauridsen (+ 1650) og hans Hustru Elisabeth Jensdatter, der endnu 1675 boede paa Grubbesholm der i Sognet, men nok er død dette Aar, var Forældre bl.a. til Præsident i Nyborg Niels Lassen (begravet 1696 i Dalum Kirke ved Odense), til den kendte Admiralitetsraad, Landsdommer, Godsejer p.p. Jens Lassen, f. 1624 (Biografisk Leksikon) og Købmand, Raadmand Laurids Lassen i Aalborg (1631-1701). Det fortælles, at Las Lauridsen i Vestergaard havde 6 Sønner og 6 Døtre. (Jydske Saml. 7. Bd.)

De Selvejergaarde, som disse Familier beboede, ligger alle saa at sige Nabo til hinanden langs de gode Marskenge paa Sydstranden af Ringkøbing Fjord ved Skernaaens Munding, og her laa ogsaa i Nørre Bork Sogn Fæstegaarden Nørkiergaard (1688: 20.4.1.0 Hartk.), hvis Fæster 1610 hed Claus Christensen. Senere er Gaardens Marker lagt ind under Herregaarden Skrumsager. Man fristes til at tro, at Peder Christensen Nørkier paa Hindsels stammer herfra, og at det er Forklaringen paa, at han ca. 1615 har hentet sin Hustru saa langt fra sin Bopæl paa Tyholm.

Da Lars 1676 blev Kapellan i Oddum, Nørre Horne Herred, gjorde Ole Borch sin Indflydelse gældende i Kancelliet til Gunst for ham.

Jens Lassen blev gift 6. Maj 1652 paa Kompagnihuset i København. Hans Hustru var Margrethe Lund, Datter af Købmand Christen Knudsen Lund i Kristianssstad, Lassens Forgænger som Slotsskriver der (fra 1644) og Anna Clausdatter Willers. Ligtalen over Jens Lassen oplyser, at Svigerfaderen var af Familien Rosenvinge. Han var fra 1635-49 Bygningsskriver i Kristianssstad. Kristianssstad, der var en Fæstning, er anlagt af Chr. den Fjerde 1614, og Chr. Lund fungerede som Materialforvalter og Proviantskriver en lang Tid. Han døde 1664, og hans Enke den 8/3 1671. En Datter Anne (+ 1683) blev 22/9 1661 gift med Oort Mikkelsen Rosenmeyer (+ 1677) tilhørende en anden ledende Familie i Kristianssstad, hvis første Mand paa Pladsen var Mikkel Berntsen, som var Slotsskriver til 1625, og derefter ligesom Chr. Lund havde nedsat sig som Købmand i Staden. Chr. Lund var meget formuende. Efter Skaanes Afstaaelse til Sverige, og Lunds Død delte Familien Arven imellem sig saaledes , at Godset i Danmark tilfaldt Sønnen Claus Lund (+ Odense 12/4 1680) og Jens Lassen, medens Sønnen Søren og Oort Rosenmeyer beholdt det, som var i Sverige. Bl.a. rummede Boet to Tilgodehavender hos den svenske Konge. Claus Lund blev 1664 gift med Edel Margrethe Sohn (Vielsesbrev 18/7 1664) og efter hendes Død med Karen Rasmusdatter Bruun (Vielsesbrev 8/1 1669). Hans eneste Barn Edel Margrethe Lund blev efter hans Død opdraget hos Jens Lassen, men de blev uklar af hinanden 1694, og Myndlingen anlagde 1697 og 1698 to Sager mod sin Formynder (Højesterets Domprot.).

Ole Borchs Søster Anne blev gift 1662 den 21. November med Tolder i Odense Chr. Vesteesen (udn. 30/1 1662), en Søn af den foran nævnte Herredsfoged Veste Lassen i Bindesbøl. 1677 blev Chr. Vesteesen Raadmand og 1684 Borgmester i Odense, 1688 Raadmand i København. Han blev begravet her i Frue Kirke 6/5 1691 (Pers. Tidsskr. 8,6). Hans Hustru Anne var, som det ses af Ole Borchs Testamente sin berømte Broders Yndlingssøster, medens han ikke betænkte sine Brødre og andre Søstre. Hun er ligeledes begravet i Frue Kirke (15/10 1705). Hendes Børn (4 Døtre) blev gift,

Margrethe med Borgmester Jens Christensen Schousboe i Odense, Cathrine med Renteskriver Mathias Rasmussen Brønsdorf, Anne Kirstine med Apotheker Johan Kirchof, Kong Salomons Apothek i København, og efter hans Død med Medlem af Rentekammeret, Etatsraad Niels Leth til Vosborg m. fl. Godser, og Charlotte Amalie med Højesteretsadvokat Brostrup Albertin. Disse Døtre kaldte sig West (Additam. Fol. 254).

Det kan maaske for Jens Lassen havde spillet en Rolle, at Ole Borchs ældre Broder Claus, Student fra Ribe 1634, i Begyndelsen af 1640'erne var Rektor i Kristianssstad og fra 1645 Præst i det nærliggende Ingelstorp, hvor han blev gift med en Raadmandsdatter fra Byen. Han døde 1652.

Anne Jensdatter paa Hindsels ægtede efter sin Mands Død Peder Christensen Svenske, der fra Paaske 1624 til 31. Maj 1629 havde været Kammertjener hos Kong Christian den Fjerdes to yngste Sønner Hertug Frederik, den senere Kong Frederik den Tredie, og Hertug Ulrich, som paa den Tid boede i Sorø paa "de unge Herrers Gaard", som endnu ses der i Byen. Hertug Frederik, der ved Peder Svenskes Afsked som hans Tjener, blev 20 Aar, gav ham en smuk Anbefaling og Løfte om den første Bestilling, "som han kunde bestride og opspørge". Allerede 10/8 1629 fik Peder Svenske Forleningsbrev paa et Vikarie i Aarhus Domkapitel. (Kancelliets Brevbog).

Peder Svenske og Anne Jensdatter solgte straks efter deres Bryllup Hindsels, som det ses af et Tingsvidne i Extraskattemandtallet 1632 ('Fra Tisted Amt' 1931). De blev imidlertid boende paa Gaarden som Fæstere. 1608 havde Anne Jensdatters første Mand faaet Kongetienden af Hvidbjerg Sogn i Fæste paa Livstid, og 1626 fik han dette Fæstemaal overført ogsaa paa Hustruen, der 1632 fik gjort Peder Svenske delagtig deri og i Kirketienden af Jeginds. 1639, opnaaede de kgl. Bevilling paa, at ogsaa deres Datter Anna, formentlig den ældste, maatte nyde de to Tiender efter deres Død. Kongetienden solgte de rigtignok 1653 til Ejeren af Hindsels, Caspar Gersdorf, men samtidig stadfæstedes den kgl. Bevilling for Datteren paa Jeginds Kirketiende. 1631 fik Peder Svenske Forpagtningen af Lyngballegaard i Lading Sogn, men havde kun Tab, som hans Efter-

følger Jomfru Alhed Pol oplyser 1637 (Kanc. Brevbog).

Ægteparret har i hvert Fald forladt Hindsels, da Peder Svenske 10/4 1645 forpagtede den store Ladegaard ved København, som han beholdt, til Amagerbønderne 1. Maj 1652 fik den overladt og her grundlagde den nuværende Frederiksberg By. 1647-51 havde han ogsaa Forpagtningen af Frederiksberg lille Ladegaard, og da han trak sig tilbage fra disse store Gaarde, fik han 30/1 1652 kgl. Bevilling paa Fæste af Gaarden Krogerup ved Humlebæk, Asminderød Sogn, frit paa sin og sin Hustrus Livstid, idet han købte Bygningen af Boet efter Gaardens afdøde Fæster, hans gamle Ven, tidligere Bryggeriskriver i København Niels Jørgensen. Da Bevillingen var lidt unøjagtigt affattet, udstedtes en ny 16/6 1653.

Peder Svenskes ældste Datter Anna var omkring 1652 blevet gift med sin Moders Stifsøn, Præsten Christen Pedersen Nørkier i Sale, Ginding Herred, der derved fik Jegindø Kirketiende i Fæste. Peder Svenskes anden Datter Maren ægtede 7/10 1655 Toldskriver og Brygger Mikkel Hansen i Helsingør, og hendes yngre Søster Kirsten den 28/6 1656 den senere saa kendte Ridefoged i Kronborg Len, Hans Rostgaard (Biogr.Leks.). De to Søstre blev forlovet samme Dag (11/7 1655), men man har ladet den ældste blive gift først, at hun ikke, som den gamle Overtro lyder, skulde blive kastet i Ildovnen.

Peder Svenske fik iøvrigt, mens han boede paa Ladegaarden ved København, en Proces paa Halsen som en Arv efter sin Kones første Ægteskab, idet en Magdalene Andersdatter 1647 stævnede ham til Sokkelunds Herreds Ting for at faa ham dømt til som Arvtager efter Peder Nørkier at betale nogle Tusinde Daler, der skulde være overladt Peder Nørkier som Værge for Magdalenes Moder Karen Engelbrechtsdatter. Beløbet var en Arv efter dennes Forældre Engelbrecht Diepenbroch, Handelsmand i Viborg og Hustru Maren Christensdatter (P. Christensens Søster?). Arven var vistnok udbetalt til Magdalenes Fader Anders Sørensen allerede 20/3 1605, og der var gaaet Dom i Sagen ved Viborg Landsting 5/1 1620. Ved Sokkelunds Herreds Dom af 29. April 1647 blev Peder Svenske da ogsaa frifundet. Men Magdalene Andersdatter opnaaede kgl. Tilladelse til at

gennemgaa Raadstueprotokollerne i Viborg, hvor Skiftet stod omtalt, og anlagde derefter Sag mod Præsten Chr. Pedersen Nørkier i Sale som ældste Søn af afdøde Peder Christensen. Sagen gik lige til Herredagen , men ved dennes Dom af 17/7 1650 blev ogsaa Sønnen frifundet.

Peder Svenskes Hustru døde paa Krogerup 20/12 1655, 62 Aar 6 Maaneder gammel, og begravedes i Helsingør. Ved Skiftet købte Hans Rostgaard Gaardens Bygninger af de øvrige Arvinger, fik derefter Feste paa Ejendommen, og samtidigt kgl. Fritagelse for at betale Landgilde, som Svigerfaderen havde haft. Denne flyttede til Helsingør, hvor han døde 16/7 1657 i sin Alders 66' Aar. Familiens gode Ven havde Renteskriver Jens Lassen været, og han, der som nævnt var Anna Jensdatters Søstersøn, blev ogsaa Hans Rostgaards Ven, der ydede ham Husly, da Rostgaard under Københavns Belejring 1658-60 flere Gange hemmeligt lo søgte Staden.

Rostgaards Hustru, Kirsten Pedersdatter, døde den 5. April 1668, kun 30 Aar 8 Maaneder gammel. Hun var altsaa født 1637. Et Portræt af Ægtepagret er gengivet i "Fra Frederiksborg Amt" 1916.

Peder Christensen Nørkier paa Hindsels havde nedennævnte 5 Børn: Christen, Peder, Erik, Elisabeth og Kirsten.

B. Peder Christensen Nørkiers Børn.

1. <u>Christen Pedersen Nørkier</u> blev Student 1627, og maa altsaa være født ca. 1607. Blev 1629 ordineret til Sognepræst i Sale, Ginding Herred (Giellerup: Anders Dinesen Jersin), Provst 1661. Underskrev kort før sin Udnævnelse Arveenevoldsakten. Der haves endnu i Danske Kancellis Arkiv et Andragende 1641 fra ham om at faa en af Kronens Gaarde i Feste, hvilket bevilgedes 1643. Aaret efter fik han den paa Livstid. Den 9. Oktober 1672 søgte han om at faa Kapellan, "da jeg paa 40 Aars Tid har været Sognepræst til Sale Sogn og i langsommelig Tid Provst i Ginding Herred, og formedelst høj Alder og paakommende Svaghed, som de Svenskes haarde Medfart har foraarsaget". Han anbefalede til sin Medhjælper Laurs Thygesen, barnefødt i Nabosognet Haderup, dengang Præceptor hos Amtmand Ebbe Gyldenstjerne i Silkeborg. Den 20/11 1672 udstedtes kgl. Bestalling for Laurs

Thygesen som Kapellan og Efterfølger i Kaldet, og 27. Oktober 1673 ordineredes han i Ribe. Den 25. November 1674 viedes han til Nørkiers Datter Karen af dennes Fætter, Hr. Peder Nielsen Hvidberg, der var Sognepræst i Hvidbjerg paa Tyholm.

Chr. Nørkier døde efter Kirkebogen i September 1682, og blev begravet den 14. September. Han var som nævnt gift med Peder Svenskes Datter, der døde 1674. Deres ældste Datter Karen var født 1653. Efter Skattemandtallene havde de endnu en Datter Kirsten, om hvem intet vides. I Skattemandtallet 1678 nævnes, at Døtrene ejede 200 Rgd. i Arvemidler, som velfornemme Mand Hans Rostgaard paa Krogerup i Sjælland havde, men ikke havde betalt Renten af i nogle Aar. Det maa være Arven efter deres Moster. Nørkier har været gift tidligere, formentligt med en Datter af Forgængeren i Embedet (1622: Chr. Jensen). 5/9 1697 døde en Søn i København, Købmand Peder Christensen, der ikke efterlod Børn. Den første Hustru kan have heddet Karen, som den ældste Datter.

Chr. Pedersen Nørkier var gennem denne Datter Karen Morfader til den kendte Stiftprovst i Viborg, Christen Lassen Tychonius, f. 1680 (Biogr. Leks.), der var opkaldt efter ham og dennes Brødre Tyge, f. 20. Januar 1678 + 1710 (Ehrencron-Müller: Forfatterleksikon) og Peder, f. 24. Februar 1687, Student fra Herlufsholm 1704, død som Byskriver i Nykøbing Mors 1748. I Ægteskabet var der desuden Døtrene Anne, f. 3/9 1675, og Kirsten, døbt 25/5 1683. Sønnen Jesper, f. 11/8 1689, er formentlig død som Barn.

Las Thygesen døde 1700. Efterfølgeren udnævntes 27/7. Hans Hustru Karen Christensdatter flyttede da til sin Søn, der var Provst i Skive, hvor hun er begravet 3/2 1707, 54 Aar gammel (Jydsk Saml. 5. Bd.).

2. <u>Peder Pedersen Nørkier.</u> Peder Christensen paa Hindsels har antagelig haft en Søn af dette Navn, idet en Tøger Pedersen Nørkier, der døde i Mariager den 31. Marts 1727, 80 Aar gammel, og begravedes i Kirken, formentlig var en Sønnesøn fra Hindsels, altsaa født ca. 1647. Han blev 1685 (Vielsesbrev 3/1 1685) gift med Maren Olufsdatter Hofgaard, som døde

i Mariager den 7. Juni 1727, 79 Aar gammel, og var en Halvsøster til Godsejer Tyge Jespersen til Mattrup og Skaarupgaard, Stamfaderen til Familien Thygesen. Tyge Jespersen var født den 1. April 1655 og Søn af Jesper Tygesen, Fæster under Godset Rosenholm af Gaarden Kirkholt i Skjødstrup Sogn, tæt Nord for Aarhus. Moderen hed Maren Christensdatter. Efter at Faderen 1669 havde købt Gaarden Skæring Munkgaard i Nabosognet Egaa, flyttede han 1674 dertil, og opbyggede denne Gaard fra ny, idet Kirkholt blev nedbrudt. 1684 forpagtede Tyge Jespersen Vosmosgaard i Skjødstrup Sogn, og den overtog Søger Nørkier ved sit Giftermaal. 1686 købte de to Svogre i Fællesskab Mattrup, som Nørkier bestyrede til 1691. Allerede Aaret før havde han solgt sin Andel i den til Tyge Jespersen. 1698 var Nørkier Forpagter af Nandrup/Sogn Flade paa Mors, købte dette Aar Bondegaarden Hovtrup i Blidstrup Sogn. 1705 var han paa Voldstrupgaard i Rørbæk Sogn ved Hobro, og fik Aaret efter Bevilling paa Nedsættelse af en Kommission til Paadømmelse af en Strid med denne Gaards tidligere Ejer, Niels Lauridsen, Rørbæk Hovgaard. 1710 boede han paa Herregaarden Kiellerup, Svenstrup Sogn ved Mariager. 1713-17 havde han Forpagtningen af Buderupholm, Syd for Aalborg, og var 27/4 1715 Sættedommer paa Tisted Byting, aabenbart et Udtryk for en personlig Tilknytning til Egnen. Han havde 1700 været Medlem af en kgl. Kommission - sammen med Hartvig Kaas til Ulstrup og Faddersbøl ved Tisted-, med den Opgave at skifte efter Godsejer Palle Kaas til Lyngholm (af Sparre Kaas'erne). Arvingerne, Ritmester Hans Axel Pors og Jørgen Lægaard, der var gift med Palle Kaas's Søstre, havde indgivet Andragende derom. Enken Magdalene Sofie Kaas var imidlertid højst utilfreds med Skiftet, og fik ved Højesteretsdom 1702 de to Kommissærer dømt til at betale nogle Beløb tilbage i Boet, for Nørkiers Vedkommende 82 Rgd. Enken gjorde Arrest paa hans Person, saa Hans Axel Pors maatte gaa i Kaution for ham for at faa ham løs. (Hillerslev-Hundborg Herreders Tingbog 21/7 1705). 1. Maj 1717 flyttede Nørkier til Mariager og optraadte formentlig derefter som Prokurator, i hvert Fald repræsenterede han 1722 Fru Anna Høeg til Dalsgaard under hendes Proces med Havne (Jydsk Saml. 2 R. 1. Bd.).

Han havde to Børn. Datteren Anne Kirstine, døbt i Skjødstrup 9/1 1686 og opkaldt efter Tyge Jespersens første Hustru, som da lige var død. Anne Kirstine gjorde ved Skiftet efter Nørkier Krav paa 50 Rgd., som hun havde faaet af sin Morbroder Tyge Jespersen, da hun var tre Aar. Denne Datter, der 1749 fik kgl. Bevilling til at gøre Testamente, døde som Enke uden Børn. Sønnen Jesper blev Student fra Aarhus Skole 1704, 19 Aar gammel, og var senere Prokurator i Ringsted. (Hjorth-Nielsen: Danske Prokuratorer).

Det har ikke kunnet konstateres, hvem der var Fader til Nørkiers Hustru. Ved Skiftet nævnes en Søster af hende Birgitte Olufsdatter Hofgaard, der var gift med Kæmner Laurids Andersen Høysgaard i Aarhus (+ 1707), senere med Raadmand Tønnes Mikkelsen (+ 1728), der i første Ægteskab havde ægtet Enken efter Købmand Søren Olufsen (+ 1687). Birgitte Hofgaard, der døde 1734, blev begravet i Domkirken "i (sin) fædrene Begravelse i den smalle Karlegang". (Begravelsesbogen for Aarhus Domkirke). Her laa ogsaa Købmand Søren Olufsen, der formentligt har været hendes Broder.

3. <u>Erik Pedersen</u> kaldte sig ikke Nørkier. Han var Byfoged i Tisted fra 25/4 1640 - 2/5 1643, har saaledes været Handelsmand der i Byen, og har altsaa 1640 været mindst 25 Aar. Han var Raadmand 1645, da han blev antaget som Provstiskriver og Ridefoged af Sekretær i Danske Kancelli Otto Krag, der dette Aar blev forlenet med Ty og Tyholms Provstigods. Peder Svenskes Kaution for Erik Pedersen er endnu bevaret i Kancelliets Arkiv. Otto Krag har aabenbart glemt at faa den med sig. 1648 nævnes en anden Provstiskriver. (Danske Atlas V, S. 517).

Erik Pedersen var først (før 1640) gift med en Datter Magdalene af Borgmester (fra 1630) Emmike Nielsen i Tisted (+ 1637) og Hustru Inger Mogensdatter. Efter denne første Hustrus Død ægtede han 4/12 1653 i Tisted Anna Frantsdatter Rosenberg, Datter af Biskoppen i Viborg, og Enke efter Handelsmand, Raadmand Anders Pedersen Fjerreslev i Tisted, der levede endnu 10/4 1651, da han udstedte et Skøde. En Fætter til Anna

Rosenberg, Barbara, havde boet i Tisted i mange Aar, idet hun 1617 ægtede Sognepræsten Sveder Poulsen Kitting (+ 5/7 1643) og dernæst 15/11 1646 Handelsmand, Raadmand Peder Madsen (+ 2/7 1670), der fra 1640 var Ridefoged og Skriver paa Ørum Slot, og senere tillige Tolder i Tisted, hvor han boede paa Byens største Købmandssted paa Torvet ved Hjørnet af Kirkegaarden. Man har endnu den unge Rosenbergs Bryllupsvise til Søsteren 1617 og en Vise, som blev sunget ved hendes Bryllup med Peder Madsen. Barbara Rosenberg og hendes to Ægtefæller er afbildet paa et Epitaphium, der stadig hænger i Tisted Kirke. Paa Messehagelen i Ørum Kirke, en Gave fra 1670 fra Peder Madsen og hans anden Hustru, læses Bogstaverne P.M.R.: Peder Madsen Rosenberg, idet han ligeledes førte dette Navn. En Datter af Peder Madsen i dennes andet Ægteskab med Margrethe Pedersdatter Brønsdorf, som han ægtede 20/3 1661, var Barbara Pedersdatter Rosenberg (døbt i Tisted 27/12 1662), der 16/9 1677 blev gift med Lægen i Aalborg, senere Forstander for Sorø Skole Laur. Foss, som derved arvede et Par Huse i Tisted. Hun er begravet i Frue Kirke i København. Foss ejede 1688-98 Herregaarden Todbøl ved Tisted.

Erik Pedersen er formentlig kort efter sit andet Giftermaal blevet Landfoged paa Læsø, der ejedes af Viborg Domkapitel; her var han endnu 1667 (Viborg Landstings Skødepr. 8/5 1667), men har fratraadt sin Stilling 1669, da Kongen ved kgl. Reskript til Rentekammeret 19/5 1669 usurperede Fogedembedet, hvortil s.D. udnævntes Niels Henriksen, der 24/4 1668 (fra 1/5 1649) var blevet Tolder, en Stilling, som tidligere Landfogeden formentlig havde. Erik Pedersen blev derefter Forpagter paa Herregaarden Raastrup i Hundborg Sogn ved Tisted, hvad han var 1672. Fra 1. Maj 1674 flyttede han til Gaarden Søe i Sejerslev Sogn paa Mors, og forpagtede fra 1/5 1676 Herpinggaard i Trans Sogn ved Lemvig. Et Par Aar senere overtog han Forpagtningen af Handberg Hovgaard ikke langt derfra, og bosatte sig, da han fratraadte her 1682, i Gimsing Sogn ved Struer, hvor hans Kone efter to Søstre Karen og Maren havde arvet et Par Bøndergaarde: Hundsballe (5½ Tdr. Hartk.) og Nørgaard (4 Tdr. Hartk.). 1682 pantsatte han (læst ved Landstinget 5/6) de to Gaarde til Chr. Linde til Stenumgaard, Købmand i Holstebro. I Januar 1687 solgte han en Gaard (læst 25/5)

i Kisum i samme Sogn tillige med en Gaard i Ydby Sogn i Ty til "min kære Svoger Hr. Niels Poulsen Astrup, Sognepræst i Vejrum og Provst i Hjerm Herred", idet han samtidig købte Skibstedgaard i Ydby Sogn (6 Tdr. 3 Skp. Hartk.) - Skødet er ikke tinglæst - og her døde hans Kone og blev begravet 28. Januar 1689, 64 Aar 7 Maaneder gammel. Hun havde de sidste Par Aar været afsindig. Selv døde han paa Skibstedgaard den 12. April 1690, uden at Begravelsen er indført i Kirkebogen. Boet viste kun et lille Overskud. Ved Registreringen den 12. Maj 1690, der var 30.te Dagen for Dødsfaldet, og ved den senere Likvidation paa Herredstinget, blev samtlige Kreditorer dækket, men der afholdtes ikke Skifte. Arvingerne var ikke alle tilkaldt. (Registreringsforretningen findes afskrevet i Tisted Tingbog den 16. Juni 1703). Den største Kreditor var Erik Pedersens Svigersøn, forhenværende Raadmand i Tisted, Købmand Laurids Nielsen, der 1672 havde laant ham 300 Sletdaler, og senere yderligere forstrakt ham. Laurids Nielsen fik derfor 1690 udlagt Skibstedgaard. Sønnen, Byfoged Emmike Eriksen i Tisted, havde godt 100 Daler til Gode, og Datteren Magdalene, der havde boet hos Forældrene, fik for et Tilgodehavende af ca. 130 Sletdaler udlagt nogle Pantebreve, bl.a. paa en Andel (Broderlod) i Bondeskylden af den nordligste Gaard i Traberg, Borberg Sogn ved Holstebro. Pantebrevet i denne Gaard var udstedt 1673 af Præsten Chr. Pedersen Nørkier, Sale i Ginding Herred "til min kære Broder Erik Pedersen." Blandt Kreditorerne var de tre Tjenestekarle, hvoraf Forkarlen Niels Jensen krævede Rest paa 13 Aars Løn, 29 Sletdaler.

Erik Pedersens Børn, der ikke alle nævnes i Registreringsforretningen, var Byfoged Emmike Eriksen, Anne Eriksdatter, Frands Eriksen Rosenberg og Magdalene Eriksdatter Rosenberg. De var alle myndige, da Skiftet fandt Sted 1690.

4. Elisabeth Pedersdatter Nørkier. Født paa Hindsels 1617, gift 1643 med Præsten til Hvidbjerg og Lyngs Niels Nielsen Juul, der var født her i Præstegaarden 1606, og døde 1660 efter at have været Præst siden 1639. Han havde en Søn og 5 Døtre i Ægteskabet med denne Hustru. Sønnen Peder Nielsen Hvidbjerg blev Præst her, men forinden beklædtes Embedet først af Jens Nielsen Lundsgaard, født i Lundsgaard, Vorde Sogn ved Viborg, Student 1638, ordineret 4/12 1660, død 10/1 1665, og dernæst af Christoffer Nielsen Sperring, hvis Fader var Herredsfoged i Hundborg Herred. Han boede i Sjørrind Sogn, hvor Byen Sperring ligger. Hr. Christoffer var Student fra Københavns Skole 1656 og døde 1674. Elisabeth Nørkier var gift ogsaa med disse to Præster, og havde en Datter med Lundsgaard. Moderen styrede endnu 1678 Huset for sin Søn Peder Nielsen, der 1674 fulgte sin anden Stiffader i Embedet. Moderen døde efter sit Gravmæle i Kirken 1694, 76 Aar gammel. (Danmarks Kirker, udg. af Nationalmuseet).

Hr. Peder har giftet sig ca. 1681, men Hustruen døde 4 Aar senere, og han ægtede derefter formentligt 1687 (efter Skattemandtallene) sin anden Hustru Martha Andersdatter Lyngby, sikkert en Datter af Præsten Anders Nielsen Lyngbye i Nors (+ 1702). Peder Nielsen Hvidberg var den mest velhavende i Familien, og ejede fra 1701 Herregaarden Søgaard i Nors Sogn. Han var født 1647, blev Provst 1695, døde 8/6 1719. Provst Christen Lassen Tychonius i Skive, hvis Fader og Moder Hr. Peder havde viet 1674 i Sale Kirke, var Enkens Lavværge under det vidtløftige Skifte.

Børnene var:

1. Maren Pedersdatter, Enke efter Købmand Thomas Graversen i Tisted, Ejer af Nordentoft Gaard, Sjørrind Sogn.

2. Bodil Sofie Pedersdatter, gift med Kaptajn Claus Grevenkop.

3. Anders Lyngbye, stud.theol.

4. Niels Pedersen Hvidberg.

5. Mette Marie Pedersdatter, Enke efter Pastor Mads Andersen Thorup i Ræer.

6. Peder Pedersen Hvidberg, umyndig.

Enken Martha Lyngbye ægtede, efter at hun 1724 havde solgt Søgaard, Kapellanen i Holstebro Niels Smith, og døde der den 10. August 1743.

5. Kirsten Pedersdatter Nørkier, var den yngste af Børnene paa Hindsels, og er kort efter sin Søsters Bryllup (1643) blevet gift med Præsten i Nabosognet Boddum-Ydby, Claus Christensen Morsing, der imidlertid døde den 12. August 1652, 53 Aar gammel. Hun ægtede Efterfølgeren Anders Andersen Ringkøbing, en Søn af Biskop, Dr.theol. Anders Andersen Ringkøbing i Aalborg (+ 1669), men Kirstens anden Mand, der var Student fra Aalborg 1645, døde allerede 1666, og hun boede siden som Enke paa Præstekaldet i Sognet til sin Død 20/9 1696, altsaa ogsaa mens Broderen Erik Pedersen boede i Annexsognet Ydby. Hun er begravet i Boddum Kirke, hvor endnu er bevaret et smukt Gravmæle over hende og hendes første Mand (afbildet i Danmarks Kirker, udg. af Nationalmuseet Tisted Amt S. 1078). Der staar, at hun er født i Hindsels. Hendes Vaaben er afbildet her: en flyvende Due, der bærer en Oliegren i Næbet, den samme Seglfigur, som Broderen Chr. Nørkier i Sale benyttede ved Forsegling af Arveenevoldsakten 1661. Erik Pedersens Segl under Tisted Byfogedregnskab viser derimod et Bomærke.

Medens der i Hvidberg som nævnt var Velstand, var det modsatte Tilfældet i Boddum Præstegaard, skønt Biskop Anders Andersen Ringkøbing, som Præstefamilien arvede, har været formuende. Pastor Anders Ringkøbing i Boddum var ikke heldig, som det fremgaar af en Bemærkning i Wibergs Præstehistorie.

Kirsten Pedersdatter, der sad Enke i mange Aar, maatte 1689 laane 62 Sletdaler af "sin kære Søster Lisbeth Pedersdatter Hr. Christoffers i Hvidberg". Hun satte sin Andel i de to sydligste Gaarde og et Bol i Traberg, Borberg Sogn, i Pant (læst ved Hjerm-Ginding Herreders Ret 30/5 1690), og de to Gaarde vandrede da ogsaa over i Hvidbjergpræsten Peder Nielsens Bo, hvor de paraderer ved hans Skifte 1719 som et tvivlsomt Aktiv, "hvilket Gods, hedder det, Herlighedens

Ejere paa Lundenæs i Anledning af en Kommissionsdom skal have bemægtiget sig, saa deraf i nogle Aar intet har været nydt."

Skifte efter Kirsten Pedersdatter holdtes 20/10 1696 (Refs Herreds gejstlige Justitsprotokol). Hendes Børn af første Ægteskab var to Sønner Peder og Frands Clausen, der begge blev Studenter fra Aalborg Skole 1666 og altsaa formentligt er født ca. 1646. Peder synes at have ernæret sig som Husmærer, boede en Tid op til Aarhundredskiftet 1700 paa Brændgaard i Ydby Sogn. Frands maatte først 19/5 1707 at blive Degn i Bedsted-Grurup Sogne (Birkeheredø Dagbøger), og her døde han 24/9 1712, efterladende Enken Dorthe Tøgersdatter, men ingen Børn.

En Datter af Claus Mørsing i dennes første Ægteskab, Karen Clausdatter, født 1/5 1626, blev gift med Præsten Peder Mortensen Hassing til Hassing-Villerslev i Ty (+ 1670) og senere med hans Efterfølger Niels Christensen Lomborg (+ 1689). Hun havde ogsaa Andel i Gaardene i Traberg, og solgte den til Præsten Holger Sørensen Schandorf i Snedsted, der 13/2 1699 paa Tisted Ting transporterede Andelen til fhv. Raadmand Laurids Nielsen i Tisted. Det fremgaar formentligt deraf, at disse Gaarde var Arv efter hendes Fader Hr. Claus Mørsing i Boddum. Hendes afdøde Broder Christen Clausens Part var gaaet over til hende. Hun har altsaa overlevet Faderen.

Kirsten Nørkiers Børn med Anders Andersen Ringkøbing gik det ikke godt. Claus Andersen Boddum blev Student fra Viborg 1675, men han døde kort efter. Anders Andersen Boddum, Student fra Tisted 1678, blev Degn i Nibe (Klitgaard: Nibe Bys Historie), og han blev afsat. Erik Pedersen var Søstersønnens Formynder, og 14/9 1681 afregnede han Arven efter hans Farfader Biskop Ringkøbing, som paa det Tidspunkt, da der formentligt var anvendt noget af den til den unge Mands Underhold, endnu var 1542 Sletdaler. Dokumentet med Afregningen er læst ved Viborg Landsting 11. Maj 1682. Anders Andersens Broder Claus omtales deri som død.

Kirsten Nørkiers Datter med Anders Andersen Ringkøbing, Maren Andersdatter ægtede Præsten Jacob Mauritsen Borchorst i Brovst, men blev Enke 1689, og boede siden i Tisted til sin Død 1737. Datteren

Kirsten boede da hos hende. - . Begge hendes Sønner var døde, nemlig Mag. Anders Borchorst, Præst i Ø. Tørslev (Wiberg), Sorenskriver i Norge Mourids Borchorst, der havde været Borgmester i Viborg, men blev afsat (Hjorth-Nielsen: Danske Prokuratorer). Datteren Margrethe, ogsaa død, havde været gift med Kapellanen Peder Aagaard i Horsens. Disse afdøde Børn havde alle efterladt sig Arvinger, hvoraf en Del var uden Riget og paa ostindiske Rejser.

C. Biskop Frantz Nielsen.Rosenberg.

Født 8/1 1593 i Aalborg, hvor Faderen Niels Hansen Rosenberg var Købmand og Medlem af Guds Legems Lav. Moderen hed Karen Tøgersdatter. Sønnen blev Student fra sin Fødeby Skole 1612, Baccalaur 1614 og rejste - formentlig efter at have taget teologisk Embedseksamen - til Udlandet, hvor han opholdt sig adskillige Aar. Hans Stambog med Indskrifter og haandtegnede Vaabner og Billeder for Aarene 1615-23 fra København, Aalborg, Viborg, Würtemberg, Paris, Strassbourg, Genf, Türingen og andre Byer er endnu bevaret i det kgl. Bibliothek. (Ny kgl. Saml. 4, Nr. 2090h). Han studerede i Wittenberg 1616-18. Den 20. Maj 1623 tog han Magistergraden og fik 8. December s.A. Tilladelse til at holde Collegium physicum disputatorum (fysiske Øvelser) ved Universitetet. Den 5. Marts 1624 valgtes han enstemmigt af Konsistorium til Sognepræst i Gladsaxe ved København, da den daværende Præst Mag. Hans Nielsen Søby var udset til Kapellan ved Nikolaj Kirke, men da en anden fik dette Embede, blev Gladsaxe Kald ikke ledigt. Rosenberg vær ved sit Valg til Gladsaxe Kapellan ved den tyske Kirke (Skt.Petri) i København. Han har formentligt allerede da været gift, idet hans ældste Datter Anna efter Opgivelsen af hendes Alder ved Begravelsen er født omkring 28. Juni 1624. Rosenbergs Hustru var Anna Hansdatter, hvis Fader Hans Ottesen havde et Kanonikat ved Lunds Domkirke. Da Rosenberg ikke fik Gladsaxe, er han formentligt straks efter blevet Professor i Fysik og Matematik ved det nyoprettede

Gymnasium i Lund.

Efter Fundatsen for Gymnasiet af 1621 skulde han en Maaned om Aaret ogsaa holde Forelæsninger i Etik. Han publicerede endnu 1624-26 sine Forelæsninger i Fysik, ligesom hans Forgænger ved Gymnasiet Magister Chr. Pedersen Thisted, der 29/6 1622 aflagde Ed i Københavns Konsistorium som Professor i Lund, endnu i nogle Aar derefter udgav videnskabelige Afhandlinger. Rosenberg var i hvert Fald Professor i Lund 1627, da man betalte Skat her 1/5, og blev 16/7 1628 ansat i Embedet som 1. Kapellan ved Lunds Domkirke og Sognepræst i Annekset Bjellerup efter den daværende Kapellan Mag. Daniel Hansens Død. Det var Konsistorium i Lund, der søgte Kongen om denne Udnævnelse, idet man ønskede Kapellaniet fremtidigt lagt til Professoratet. Efter nogen Undersøgelse gav Kongen 6/2 1628 sit Samtykke, men kun for Rosenbergs Tid. Den 6. September 1628 valgte Bønderne i Bjellerup imidlertid en anden Præst, Søren Christensen Brading, og Resultatet blev, at denne blev ansat som Medhjælper hos Rosenberg, som maatte dele Indtægten med ham.

Rosenberg, der f.Eks. af den kendte Lektor P. Terpager i Ribe i dennes Bog: Seculum illustre (1682) omtales som en fremragende Teolog, blev den 16/11 1642 udnævnt til Biskop i Viborg, og ordineret i Lund af Biskop P. Vinstrup, der samtidig, som det var hans Speciale, skrev et lille Vers til den nye Biskop med Ordspil paa hans Navn.

Rosenbergs Svigerfader, Kannik Hans Ottesen synes at have været en fremstaaende Mand. Han var 1587-97 Sekretær i Tyske-Kancelli, blev 1593 forlenet med Sct. Michaelis Vikarie i Lund, og senere paa Aaret tillige med et Kannikedømme, som Rigens Skriver Abraham Hansen havde haft. 1636 fik Ottesen yderligere Marie Magdalene Vikarie til Gengæld for den Pengehjælp, han 1627 havde ydet Kronen i Krigens Tid. 1628 havde han en stor Strid med Biskop Mads Jensen Medelfar i Lund. Hans Ottesen beskyldte ham for at have fornærmet Kirsten Jørgensdatter, Hr. Hennings afdøde Hustru paa et Konsistoriemøde den 29/8 1628, Dagen efter hendes Begravelse. De to Parter tog haardt fat paa hinanden. Der

er endnu bevaret et stort Klageskrift fra Bispen til Kongen i den Anledning,hvor han angriber Hans Ottesen, bl.a. fordi denne har bygget en ny Vinkælder i Lund, hvor Disciplene fra Skolen kan sætte sig hen og drikke, og siger om Kanniken, at han "har aldrig været Klammer foruden, siden jeg kom til Skaane nu paa 11 Aars Tid, ej heller langt før". Af Bispens voldsomme Fremstilling af Sagen fremgaar det dog, at Kanniken var et godt Hovede om end med en mere juridisk end teologisk Indstilling. Kapitlet i Lund, til hvilket Bispen indstævnede Sagen, frifandt Hans Ottesen, og ved Herredagsdom 1631 blev han ligeledes frikendt, omend forpligtet til at erklære, at de Ord, han havde sagt om Bispen - han havde bl.a. udtalt, at denne vilde sidde andre paa Hovedet - var faldet af Hastmodighed, og at han intet andet ved om ham end, som ham og hans Kald sømmeligt er.

Hans Ottesen har formentligt været velhavende, som Kannikerne sædvanligt var. Baade af Biskop Nedelfars Klage og af et Par Herredagsdomme ses, at han har drevet Privatforretninger i den rigelige Fritid, hans Embede som Kannik levnede ham. Han døde Mikkelsdag (29/9) 1644 i Malmø, hvorhen han var flygtet for Svenskerne, 80 Aar gammel. Efter Fredsslutningen fik hans Enke Agathe Mogensdatter kgl. Tilladelse til at lade ham begrave i Lunds Domkirke, hvor hans to Hustruer med to Sønner, Hans af første Ægteskab og Otto af andet, samt Datteren Ingeborg - hun spillede ogsaa en Rolle under Sagen med Bispen - ligeledes er jordfæstet. Hans Enke døde 15. September 1651. Rosenbergs Hustru er sikkert Datter af Hans Ottesens første Ægteskab. Hendes Moder, Anna Festers, døde 29. December 1605, 33 Aar gammel.

Biskop Rosenbergs Hustru døde i Viborg, og den 17. November 1644 giftede han sig igen. Den første Hustru er altsaa død før sin Fader, hvorfor Arven efter denne er gaaet direkte til Børnebørnene, af hvem navnlig Hans Rosenberg, senest Lektor i Ribe, var formuende. Han var opkaldt efter Morfaderen.

Rosenbergs anden Hustru Anna Poulsdatter Grum, var Datter af den tidligere Biskop i Lund Poul Mortensen Aastrup (Grum), der døde 1619 og er begravet i Lunds Domkirke. Biskop Rosenbergs Bryllup fandt Sted i Viborg, Bruden har formentligt opholdt sig hos sin Broder Hans Poulsen Grum, som var Præst i Vilsted og Vindblæs i Viborg Stift, og gift med Biskop Rosenbergs Søster Anna.

Der vides ikke meget om Biskop Rosenbergs Virksomhed og Levned. Kilden til Oplysningerne derom i E. Pontoppidan: Annales ecclesiæ (1752), der har været Grundlaget for alle senere Biografier, synes at være Chr. Erichsens haandskrevne Notater til Viborg By's Historie (Additamenta Nr. 80). Erichsen, der var født 1639 i Viborg og Præst der til sin Død 1711 [illegible], og har haft rig Lejlighed til at tale med Familien.

Biskoppen døde den 10. November 1658, - "i Krigens Tid" siger Chr. Erichsen, hvad hos Pontoppidan er blevet til en Beretning om, at han døde af Sorg over Fædrelandets Ulykker.

Det var økonomisk vanskelige Tider, ogsaa for en Biskop. Rosenbergs Løn for 1657, 1658 og Naadensaaret 1659 blev først betalt Familien ved kgl. Reskript 23/6 1663 efter Ansøgning af Sønnen Hans Rosenberg, der samtidig klagede over, at han siden 1656 ingen Løn havde faaet som Konrektor i Viborg Skole og (fra 1660) som Rektor i Ribe. Han har tilsat mere end sin fædrene Arv, siger han. Samtidig ser vi ham gøre Udlæg for forskellige Tilgodehavender hos Godsejere, bl.a. i Nørkjærgaard i Nørre Bork, hvori ogsaa Ærkebiskop Hans Svan og en Tredjemand havde Pant.

Rosenbergs Enke Anne Poulsdatter fik 13/7 1663 kgl. Brev paa Ret til at oppebære 1 Rgd. aarligt af hver Kirke i Vendelbo Stift til sine Børns Opdragelse, hvilken Bevilling konfirmeredes 2/9 1674, den samme Dag, da hun opnaaede kgl. Befaling til Magistraten i Viborg om at hjælpe hende mod Prokurator Thomas Høeg i Viborg, der havde faaet hendes og hendes Børns Arv efter Biskoppen betroet. Efter Skatteregnskaberne er hun død i Viborg 1676. Børnene takseredes 1677 til 16 Rgd.

1 Krigsstyr.

Chr. Erichsen oplyser, at Biskop Rosenberg havde 12 Børn i første og 4 Børn i andet Ægteskab, af hvilke sidste en Søn og en Datter

døde "i Ungdommen". Erichsen nævner ikke alle Børnene. Af disse kendes følgende:

1. Anna Rosenberg, f. 1624, om hvem henvises til Meddelelserne foran om Erik Pedersen.

2. Hans Rosenberg, f. 1627, Lektor i Ribe (Klitgaard: Pers. Tidsskr. 9,3).

3-4. Karen og Maren Rosenberg, døde ca. 1680 (se ovenfor).

5. Ingeborg Rosenberg, f. ca. 1632, gift 18/7 1652 med Niels Poulsen Astrup, Præst til Vejrum i Hjerm Herred. Begge Ægtefæller døde 1690, Manden den 28/2 og Hustruen kort før. Skifte begyndt 28. Marts 1690.

Niels Poulsen var født 1615 i Astrup i Himmer Syssel som Søn af Præsten Poul Andersen, og blev Præst i Vejrum 1642 efter Mag. Peder Lassen Lime, der flyttede til Skibsted og Lyngby, Hellum Herred i Lime ordineredes i Vejrum 1621. Samme Aar var han som Rektor i Lemvig blevet Magister. Niels Poulsen var Student fra Viborg 1638, blev Provst 1659. Hans første Hustru Karen Pedersdatter Lime døde 1651, 25 Aar gammel, og var Datter af Formanden, der blev gift med M. Poulsens Søster. Niels Poulsen Astrup ejede ved sin Død Herregaarden Strandbjerggaard (fra 1684) i Humlum Sogn. Et Epitaphium i Vejrum Kirke over ham og hans anden Hustru (O. Nielsen: Hjerm-Ginding Herreder) er nu forsvundet.

Af Parrets 4 Børn blev 3 Sønner Præster: Poul Nielsen Vejrum, Student fra Ribe 1673, den 25/9 1691 i Tørring i Skodborg Herred. Frands Nielsen Rosenberg, Student fra Ribe 1674, den 14/1 1680 Faderens Kapellan og Efterfølger (død efter Moderen, men før Faderen) og Peder Nielsen Vejrum den 7/3 1683 (kgl. Konf. 18/10 1699) Kapellan og Efterfølger i Hove Præstekald i Vandfuld Herred. Faderen fik 25/10 1654 kgl. Bevilling til, at Poul og Frands kunde optages i Sorø Skole. Datteren Sofie, død 10/12 1691, blev gift med Faderens Efterfølger, Peder Lauridsen Vandborg.

I første Ægteskab havde N. Poulsen Astrup 3 Børn, alle Døtre, hvoraf den ældste Cathrine var gift med Præsten Peder Rasmussen i Ormslev-Koldt i Nim Herred, og dennes Efterfølger Anders Olufsen Bjørnør samt tilsidst med Kantor Peder Nielsen Skaarup i Aarhus (+ 1704).

En Datter af Hr. Niels Astrups Farbroder, Anne Kjeldsdatter, gift med Købmand Casper Nielsen Brand, døde i Aarhus 1711, og Skiftet efter hende, der var barnløs, giver Oplysning om Slægtens dalevende Medlemmer.

6. Ludvig (Laurids) Rosenberg, Student 1657 fra Viborg, deltog i Københavns Forsvar 1659, men er formentlig død kort efter.

7. Sofie Rosenberg, boede 1672 hos sin Søster i Vejrum og fra 1681 hos Broderen, Lektor Hans Rosenberg i Ribe, hvor hun levede endnu 1690. Som det fremgaar af Skiftet efter Hr. N. Astrup fik han 13/7 1681 Kvittering fra Hustruens Broder, Lektor Rosenberg for Afregning af hendes Arv.

8. Mogens Rosenberg, Student fra Ribe 1661, formentlig død ung.

9. Mette Rosenberg, gift ca. 1669 med Magister Niels Jørgensen Seerup, Præst i Hobro. Seerup, der var Student fra Aarhus Skole 1630, nævnes som Rektor i Nykøbing Sj. 1634, da han tog Bascalaurgraden, blev 1638 Præst i Tem, Vrads Herred, Aarhus Stift. Havde 1653 Trætte med Lauge Gundersen, Præst til Randers Hospital, angaaende Hospitalets Regnskaber, som han ikke havde afleveret, og 1654 med sine Børns Lærer Student Johan Brunsen, i hvilke Tilfælde Lensmanden fik kgl. Ordre til at

gribe ind mod Seerup. Den sidste Sag gik til Herredagen, der 1655 fradømte Seerup Kaldet, dels for hans Opførsel mod Studenten, dels for forargelig Optræden ved Niels Vinters Bryllup i Randers. Han var tillige beskyldt for at have skrevet falske Kvitteringer for Betaling af Skovtrø. Derefter levede han paa Aarbogaard i Ejstrup Sogn, Aarhusgaards Len (Jy. Tegn. 1656) og fik 30/7 1662 Tilladelse til at søge Præstekald paany. 1656 havde han faaet Tilladelse til at søge Kald udenfor Aarhus Stift. 21/12 1666 blev han Kapellan og Efterfølger hos Præsten i Hobro Daniel Sørensen Vive, med hvem Seerup kom i Strid, fordi Hr. Daniel havde antaget en anden Kapellan, hvorfor Stiftsøvrigheden fik kgl. Befaling til at forhandle med dem om en Ordning. Seerup afstod Hobro Kald 16/1 1685 til Mag. Jacob Erichsen Frisenberg af Viborg, en Broder til Viborgs Historiker Chr. Erichsen, men Seerup kom ogsaa i Strid med sin Efterfølger, og Stiftøvrigheden fik kgl. Ordre til at mægle mellem dem. Imidlertid blev Seerup fradømt Embedet ved Højesteretsdom 31/8 1685, fordi han havde fremlagt en falsk Kvittering for Retten i en Sag med Major Otto Laurids Schwærin og Byfoged Chr. Christensen Skipper, men blev s.A. benaadet, saa han kunde søge Præsteembede paany, "hvis saa maatte falde sig". Siden boede han i Hostrup, Nabosognet til Hobro, og døde den 9/11 1695, efter Birchevads Dagbøger, 92 Aar gammel og

efter at have været Præst i 56 Aar. Af Herredagsdommen 1655 fremgaar det, at han var Broder til Mag. Niels Jørgensen Seerup, Præst til Domkirken i Ribe, altsaa født i Serup-Hemming i Aarhus Stift. Hvornaar han er blevet Magister vides ikke. En Broder Jens Jørgensen var Byfoged i Viborg.

I Ægteskabet med Mette Rosenberg, der overlevede ham, havde han Sønnen Frands Nielsen Rosenberg, f. 26/7 1670, Præst til Ulstrup og Gundersted i Aars Herred, død barnløs 9/5 1737. Dennes Hustru Eva Cathrine Reutze døde 1736 (fælles Testamente konf. 1732). I Magister Seerups Ægteskab var endvidere en Datter Anne Christine Nielsdatter Seerup, der opholdt sig hos Broderen og døde ugift i Aars Præstegaard 20/3 1749. (Testamente kgl. Konf. 1740). Endvidere maa den Jørgen Seerup, f. Hobro 18/2 1672, der blev teologisk Kandidat 1703 (anmeldt til Distinktionsprot. 18/9 1710) være en Søn af dette Ægteskab. Han er i saa Fald død uden Børn. Af sit tidligere Ægteskab havde Mag. Seerup Døtrene Karen Nielsdatter, gift med Jon Christensen til Øls Hovgaard ved Hobro og Else Nielsdatter, gift i Norge (Skifte efter Hr. Frands Rosenberg 1737).

10. Susanna Rosenberg, der boede i København 1706 (Pers. Tidsskrift 9,2) er muligt ogsaa en Datter af Bispen.

11. Cecilie Rosenberg, angives i Skattemandtallet for Viborg 1672 at være 25 Aar gammel (f. 1647), gift 24/10 1677 med Johan Rhode, Konrektor i Aarhus, død Pinsedag 1679 under et Besøg i Viborg (Pers.

Tidsskr. 5. R. 6 Bd.). I Ægteskabet var Datteren Anna Magdalene.

12. Dorthe Rosenberg, der 1672 var 24 Aar gammel (f. 1648) døde ugift 1715 (Nørlyng Herreds gejstlige Skiftepr.).

Bispinden har straks efter Udløbet af Naadensaaret købt Huset, nuværende Matr. Nr. 45 i Viborg, Sct. Mogensgade 35 og boede der med sine to Døtre, Cecil og Dorthe, til hun døde. Under Cecils korte Ægteskab var Dorthe derefter alene, men da Cecil blev Enke, kom hun tilbage, og Ejendommen kaldes i Skattemandtallet 1705 "Bispedøtrenes Gaard". De solgte den 7/8 1715 til Lektor Thomas Bie, men endnu 1719 hed den "de Rosenbergers Gaard". Huset staar endnu, formentligt ændret i det ydre.

Cecilie Rosenberg overlevede Søsteren, men synes efter dennes Død at være flyttet bort fra Viborg.

D. Erik Pedersens Børn.

1. Emmike Eriksen blev Byfoged i Tisted 2/12 1679, men afløstes 13/12 1682 af den senere Herremand til Kølbygaard (Hundstrup Sogn) Enevold Nielsen Berregaard, hvis Borgmesterembede i Tisted netop var blevet ophævet. Emmike Eriksen blev imidlertid 1685 Herredsfoged i Hillerslev Herred tæt Nord for Tisted og fik da af Amtmanden det Skudsmaal, at han var af alle kendt som en forstandig og lovkyndig Mand. Da der 1687 blev Tale om en Sammenlægning af Hillerslev og Hundborg Herreder, anbefaledes han af Landsdommerne til Foged i begge Herrederne, hvad han ogsaa blev. En Indstilling fra ham om Herredernes Sammenlægning er endnu bevaret (Jy. Saml. 5 R. 2 Bd.). Den 23/3 1689 opgav Berregaard

atter Embedet som Byfoged, og det gik da paany over til Eriksen, der beklædte Embederne til sin Død.

Som Dommer kom han til at behandle en veritabel Heksesag, der voldte ham megen Ulejlighed og Uro i hans sidste Aar. Da Købmand Oluf Langgaards 9 aarige Datter Kirsten (f. 10/8 1687) i Sommeren 1695 var blevet angrebet af Hysteri ved at være sammen med en Sypige Maren, Chr. Spillemands Datter, der havde lidt under Anfald af Sygdommen eller Besættelse, som man troede det var, siden 1684, skønnede de kloge Hoveder i Byen, nævnlig Præsten Mag. Oluf Biørn og Høreren ved Skolen, Jacob Pedersen, hos hvem Barnet kom i Kur - Sygdommen ansaas for at være af aandelig Art at Barnet var forhekset. Maren Spillemand mente at en bestemt Kone, Anna Christensdatter, Enke efter Thomas Christensen i Skinnerup, Annekssognet til Tisted, ved Trolddom havde paaført hende denne Lidelse, Det var den almindelige Antagelse i Tiden, at noget saadant kunde ske. Danske Lov, som udkom 1683, byggede paa den samme Opfattelse, og Oluf Langgaard, der vilde værge sit Barn, indgav den 26. Februar 1696 Begæring til Amtmanden i Tisted, Jørgen Skeel Due om Tiltale mod Anne Christensdatter,

Maren Spillemands Fader sluttede sig til paa sin Datters Vegne. Det var Tidens Opfattelse at de syge ikke blev raske, før Troldkvinderne blev brændt. Amtmanden rejste samme Dag Sag efter Danske Lov 6 Bog 1. Kapitel 9. Artikel mod den formentlige Heks og mod to andre, Anne Christensdatters Veninde Anna Jacobsdatter Vært i Torsted og mod Maren Pedersdatter, N. Skærrisens i Tingstrup, Tisted Landsogn. En fjerde Heks Kirsten Sørensdatter fra Skovsted Bakke (Hillerslev Sogn) unddrog sig Retfærdigheden ved Flugt. Amtmanden beskikkede Amtsforvalter Jens Hansen til offentlig Anklager og udstedte Arrestordre mod de anklagede Kvinder endnu samme Dag, som Tiltale rejstes. Sagen skulde behandles for Hillerslev-Hundborg Herreders Ret af Emmike Eriksen. Udfaldet blev, at Anna Vært, der havde tilstaaet, at hun og Anne Christensdatter var skyldige, den 4. August blev frifundet, medens Anne Christensdatter den 22. September dømtes til Baal og Brand, som Loven fastsætter. Maren Pedersdatter frikendtes den 6. Oktober. I Domsafsigelsen over Anne

Christensdatter deltog Herredsfoged Emmike Eriksen og 8 Meddomsmænd, der alle var enige i Domfældelsen. Fogeden og 5 Meddomsmænd bestemte Straffen, medens 3 Meddomsmænd stemte for at straffe Domfældte "paa Tunge og Hoved", Straffen efter DanskeLov 6-1-7 for Gudsbespottelse. Dommen paaankedes til Landstinget, der frifandt ogsaa Anne Christensdatter.

Denne Hekseproces medførte den bekendte Besættelsessag.

Baade Præsterne i Tisted og i Byens Omegn, tilsidst 18 ialt, forsøgte at helbrede de to besatte Kvinder ved at vaage og bede med dem, ofte under den offentlige Gudstjeneste i Kirken. En tredje Kvinde, Anne Jensdatter fra Legind (paa Mors) viste sig at lide af samme Sygdom som de andre, og havde været syg siden 18. Februar 1694. Selve Biskop Bircherod i Aalborg begunstigede denne Virksomhed fra Præsternes Side. Men maaske paa Grund af Offentlighedens interesserede Deltagelse i Præsternes Virksomhed og formentlig paa Grund af den verserende Hekseproces, der varede hele Sommeren, kom det under det store Set. Olufsmarked i Tisted den 15.-17. Juni, da der var mange Tilrejsende i Byen, og der holdtes et stort Opbyggelsesmøde paa Kirkegaarden, til en voldsom Epidemi af Hysteri. Maren Spillemands Sygdom blussede op værre end før, og den 15. Juni udbrød Sygdommen hos en gift Kone Maren Hansdatter Sirich, som var en Plejedatter af Kapellanen, Hr. Hans Spjellerup, hvis Hustru, Enke efter Borgmester Morten Thomsen, var Søster til Raadmand Laurids Nielsen. Dagen efter (den 16.de) ramtes en Pige, Anne Jensdatter Krogsgaard, der lige havde tjent hos Præsten Mag. Oluf Biørn. Den 17. Juni blev ikke færre end 5 Kvinder, deriblandt Byskriver Christoffer Nielsens to Halvsøstre, grebet af denne Bevægelse. Den 24. og 28. Juni kom to til. Bogstavelig talt hele Tisteds Borgerskab med Amtsforvalteren, Borgmester Chr. Lelius, Byfogeden og Tolderen, alle med Undtagelse af Borgmester Enevold Berregaard, Købmand Thomas Gravesen og et Par Borgere til indgik da den 3. Juli med et Andragende til Kongen om at iværksætte en Undersøgelse.

Personlige Momenter bidrog til at skærpe Sagen. Mag. Biørn havde saaledes 3. Juni faaet Brev fra en fremmed Kvinde i Flensborg, med hvem Enevold Berregaard for 19 Aar siden havde faaet et Barn udenfor Ægteskab, idet hun anmodede Præsten om at hjælpe sig, da hun mente, Berregaard havde

sveget sine Løfter til hende. Mag. Biørn holdt ikke Brevet for sig selv. Endvidere havde Heksen Anna Christensdatter sagt under Forhørene, at skulde hun dømmes, skulde Berregaards Kone, Anne Søe, ogsaa anklages for Trolddom. Enevold Berregaard paa sin Side havdede, at Mag. Biørn havde rejst Trolddomssagen for at faa hans Kone inddraget deri - hvad ikke bestyrkedes - som Hævn for, at Mag. Biørns Frieri til Berregaards Stifdatter to Aar forinden var blevet afvist. Dette Moment synes ikke behandlet under Forhørene.

Biskop Bircherod, der synes at være blevet angst for, at Sagen skulde tage for stort Omfang, fik den Opfattelse, at de besatte Kvinder simulerede, og fik 7/11 1696 - skønt Hekseprocessen allerede var afsluttet med Frifindelse ved Landstinget - rejst offentlig Anklage mod dem for Gudsbespottelse, hvad straffedes med Døden, og Bispen gik meget voldsomt tilværks. De Anklagede ikke blot arresteredes, men behandledes saa brutalt, at Politimester Klaus Rasch i København, der var Medlem af Højesteret, under sit Votum, da Sagen behandledes der, kraftigt paatalte det. En af de stakkels Kvinder, Inger Lauridsdatter Fursmand, gift med Skomager Anders Christensen, fødte under Fængselsopholdet, og døde paa Grund af daarlig Behandling.

Set fra Befolkningens Synspunkt, og saaledes maatte Byfoged Emmike Eriksen se paa Sagen, drejede det sig vel om fattige Mennesker, som Bispen havdede, men ikke om ringe Folk. Den nævnte Inger Fursmand, hvis Fader Lars Thomsen var Broder til afdøde Borgmester Morten Thomsen, var Halvsøster til en kendt Officer, senere General Chr. Christensen Fursmand (Biogr.Leks.). En anden Halvbroder Jens var Medejer af Herregaarden Fadderebøl ved Tisted (Pers.Tidsskr. 2 R 4. Bd.). Hendes Helbroder Find Larsen († 1717) blev senere Kornet. Inger Furmands Søn Thomas Andersen Thisted i Christianssand var Generalens Arving (Tisted Tingbog 10/2 1725). En Fætter til Inger Fursmand var Toldskriver Falch Nielsen Fursmand i Helsingør. Maren Hansdatter Sirichs Broder blev senere Rektor i Ribe Skole, og Kirsten Langgaard, hvis Fader Bispen var særlig hadefuld imod, blev senere gift med to Købmænd i Tisted. Hendes

Datter ægtede Byfogederne, Kammerraad P. Lybecker og Justitsraad Rasmus de Steensen. Hun døde 1814 og har efterladt en betydelig Efterslægt (Fra Tisted Amt 1934).

Ved Sagens Foretagelse for Højesteret stemte et betydeligt Mindretal af Dommerne for Frifindelse, og Bispen fik en Bøde paa 1000 Rgd., af Værdi saa meget som 100 gode Heste. De dømte Kvinder blev ikke straffet, og efter at de havde været indlagt paa hver sit Hospital paa Sjælland og i Odense, blev de alle sat paa fri Fod den 2. Marts 1700. Mag. Biørn blev derimod landsforvist. Den offentlige Anklager Matthias Rosenvinge dømtes 1698 og 1699 ved Højesteret til betale Ole Langgaard en stor Erstatning for Gods, han havde konfiskeret.

Under Sagen havde Magisteren betegnet Byfoged Eriksen som sin Avindsmand, og Biskoppen havde været voldsom i sin Optræden overfor ham som overfor alle de ledende Folk i Tisted, som han ansaa for medelagtige i "Bedrageriet".

Emmike Eriksen naaede dog lige at se Udfaldet af Sagen, Højesteretsdommen af 26. Februar 1698. Han blev begravet i Tisted den 3. Maj 1698. Han var gift med Maren Mortensdatter, hvis Stiffader var Raadmand Jørgen Sørensen i Skive, og hvis Halvbroder Morten Jørgensen boede i Tisted (Københavns Byfogedregnskab 1699). De havde mindst 11 Børn, hvoraf Erik Emmiksen 1714-37 var Herredsfoged i Kiær og Hvetbo Herreder og Niels 1715-35 Foged i Ø. og V. Hanherred. (Petresch Christensen: Nørre Sundbys Historie). En Søn af Byfogeden, Mogens, blev Student fra Viborg Skole 1702, 23 Aar gammel.

2. Maren Eriksdatter, døbt i Tisted April 1650, var gift med Handelsmand Laurids Nielsen, der 25/9 1677 blev Raadmand i Tisted, men traadte tilbage, da Forordningen 27/1 1682 afskaffede Magistraten. 1691 købte han Helligsøgaard i Refs Herred og erhvervede som nævnt 1690 Skibstedgaard, som han solgte 5-6 Aar senere. Maren Eriksdatter døde 1700 og blev begravet i Tisted 27/5. Et Begravelsesdigt over hende er endnu

bevaret (Ny kgl. Saml. 743. Fol.). Hun efterlod ikke Livsarvinger og havde testamenteret (kgl. konf. 1682) sin Broder Byfogedens Børn 100 Sletdaler. Ogsaa Byfogedens Moster Karen Emmiksdatter, der først var gift m Raadmand Mogens Nielsen, senere Enke efter Anders Knudsen Morsing, og som ligeledes døde barnløs (begr. 19/1 1701, 73 Aar 7 Mdr. 14 Dage gl.) betænkt i sit Testamente Emmike Eriksens Børn, der efter hende arvede 326 Sletdaler. Raadmand Laurids Nielsen ægtede 3/1 1702 i Tisted Karen Thomasdatter Lyngbye, Datter af Præsten Thomas Nielsen Lyngbye i Herby paa Sjælland. De gjorde fælles Testamente 1705, og Laurids Nielsen døde samme Aar (begr. 1/12), hvorefter hun 29/12 1706 ægtede deres Krambodsvend Jørgen Pedersen (Lund eller Brøndlund), der overtog Købmandsforretningen, men døde 1717 (begr. 8/11), hvorefter Enken fortsatte Forretningen paa egen Haand. Hun blev begravet i Tisted 3. Februar 1742, 59 Aar gammel.

En Søster til Raadmand Laur. Nielsen, Anne Nielsdatter var først gift med Borgmester Morten Thomsen (+ 1681), derefter med Kapellanen i Byen Hans Jacobsen Spjellerup (+ 1696), som hun overlevede.

3. Frands Eriksen Rosenberg boede efter Skattemandtallene 1693-97 i Tisted som Købmand. Da han var myndig ved Skiftet efter Faderen 1690, maa han være født før 1665. Han vær Ungkarl. Den 27/2 1697 mødte han i Retten med en lille Inkassationssag og 9/3 s.A. i Herredet i samme Anledning, rimeligvis fordi han belavede sig paa at rejse. Retten beklædtes af Sættedommer. Han har forladt Byen kort efter. Da han 1703 anlagde to Sager mod sin Svoger, Raadmand Laur. Nielsen, boede han i Holstebro. Den ene Sag drejede sig om Arven efter Frands Eriksens Fader. Laur. Nielsen blev frifundet ved at fremlægge Opgørelsen af Skiftet. I den sidste Sag mødte Rosenberg"som en Gæst, der ligger paa min Rejse ad Holland", og stævnede Laur. Nielsen for Penge, denne skyldte hans Søster Magdalene. Laur. Nielsen blev dømt.

Den 20/2 1709 var Frands Rosenberg tilstede i Lemvig Byret, hvor han efter Bevilling af Ribe Stiftamt mødte som Sagfører for sin

Kusine Barbara Nielsdatter Rosenberg, og gav Enken efter hendes afdøde Broder Hr. Peder Nielsen Vejrum til Tørring Afkald for Barbaras Arv, som den Afdøde havde forvaltet. Frands Eriksen boede da i Hjerting ved Varde, hvorfra der dengang var stadig Skibsforbindelse med Holland. I en Sag for Skadst Herredsting 17/10 1713 oplyser han, at han allerede 1707 var Handelsmand i Hjerting. Efteraaret 1709 forpagtede han den lille Gaard Knurborg eller Mølleberg (2 Tdr. Hartk.) i Grimstrup Sogn i Skadst Herred. Gaarden tilhørte Laagegaard ved Vejle, men Fæsteren ejede Bygningerne. Afgiften af Gaarden var 6 Rgd. om Aaret. 25/10 1712 og 25/5 1714 lod han optage Tingsvidne ved Skadst Herredsting om Barbara Rosenbergs Slægt i Anledning af, at hendes Faders barnløse Kusine Anne Kjeldsdatter 1711 var død i Aarhus, og havde efterladt sig en større Arv. 30/10 1713 udstedte Frands Rosenberg paa Tinget et Gældsbrev til Kusinen paa hendes Fædrenearv 400 Sletdaler, som han havde laant. Hun boede hos ham og gav 3/2 1719 ham og hans Hustru Fledføringskontrakt (læst 20/3 1724), da hun nu havde faaet flere Penge af ham, end han havde laant. Iøvrigt døde hun straks efter, og er begravet i Grimstrup den 14. Maj 1719, 62 Aar gammel. Den 1. April 1724 brændte Gaarden for Rosenberg en Middag Kl. 2, mens Folkene var i Marken, og Hustruen laa syg hjemme, og han fik paa Grundlag af Tingsvidne den sædvanlige Skattefrihed i 2 Aar (Tingbog 4/4 1724). Senere paa Aaret oplyses det i Anledning af en Sag om Slagsmaal mellem Høstfolkene paa Gaarden, at han ikke selv arbejdede i Marken. Han har muligt stadig drevet Handel. Mikkelsdag (29/9) 1726 solgte han Ejendommen til en Sønderjyde, Bertram Stock og flyttede til Varde. Under en Retssag mod Køberen 27/1 1728 krævede han denne for nogle Effekter, han ikke havde faaet med sig, bl.a. Niels Mikkelsen Aalborgs Lægebog "med nogle Bededagsprædikener udi", vurderet til 4 Mk.

Frands Rosenberg boede i Varde endnu 6/8 1735, da han omtales i Indberetningen til Kommercekollegiet som "en fattig Mand, der lever af liden Avling." I Kopskattemandtallet 1743 nævnes han ikke. De fleste af Byens Arkivalier for denne Tid, indbefattet Kirkebogen for Nikolaj

Menighed, til hvilken han hørte, er bortkommet. Han er formentligt død i Slutningen af 30'erne. Han var 1735 over 70 Aar gammel, vel snarest op i 70'erne.

I Tisted fik han et Barn udenfor Ægteskab med en Anne Jacobsdatter, og de maatte begge staa aabenbart Skrifte i Kirken, hun den 27. April 1694, han den 31. August 1694. Han betalte sin Bøde 12 Rgd. Anne Jacobsdatter slap derimod for Bøde paa Forbøn 4/5 1696 af Præsten Mag. Oluf Biørn, fordi hun "formedelst Svaghed (Sygdom) ikke kan tjene til sit Udkomme", idet Præsten tilføjer, at han beder om Forskaanelse for hende, "efterdi jeg ikke andet har fornummet end hun jo, denne eneste Forseelse undtaget, har hidtil forholdet sig ærlig og vel og er derfore saa megen desmere Medlidenhed værd". Hun var født 1665 i Hedegaard, Ræer Sogn paa Hanstholm, hvor hendes Fader Jacob Jensen Heegaard havde fæstet en lille Landbrugsejendom paa 4 Skp. 1 Fjdk. Hartkorn, der 1688-1715 var Ryttergods. Moderen Helvig Pedersdatter døde 1693 (begr. 8/3). Faderen blev gift igen med Kirsten Laurid sdatter. Han døde ca. 1707, og hans Enke Maren Gregersdatter opgav 4 Aar efter Ejendommen. Anne Jacobsdatter, der havde gode Anbefalinger fra sine Pladser siden 1684, fik efter sit Fejltrin Tjeneste hos Kapellanen Hr. Mavors i Hjørring, der var Mag. Biørns Søstersøn, men kom Marts 1696 tilbage til Tisted. Den 17. Juni samme Aar blev hun, der, som det hed, havde sin Gang hos Mag. Biørn, grebet af den Besættelse, der satte ind under det store Set. Olufsmarked, blev anklaget af Biskop Bircherod tillige med de andre og dømt, men fik ingen Straf og sattes den 2. Marts 1700 paa fri Fod. Bødker Hartvig Jacobsen i Tisted († 1743) var hendes Broder.

Frands Eriksen har formentligt været ugift, til han 28/5 1713 i Grimstrup ægtede Birgitte Cathrine Rosenberg, Datter af hans Kusine Anne Cathrine Vejrum, hvis Fader var Hr. Niels Astrup i Vejrum i hans andet Ægteskab, og Vinhandler Jens Olufsen i Viborg, hvor hun var født (døbt Sdr. Sogn 20/2 1685). Da de var saa nær beslægtede, maatte de før

Brylluppet indhente kgl. Tilladelse (18/6 1712) til at ægte hinanden. Hustruen døde i Varde 1728 og er begravet fra Sct. Nicolaj Kirke den 10. August. Rosenberg der ikke havde Børn i Ægteskabet, blev gift igen og fik 10/7 1733 Børnene Erik og Tue døbt i Sct. Jacobi Kirke. Blandt Fadderne var en Karen Tuesdatter, og det kan maaske gættes, at hans anden Hustru var Mette Tuesdatter, der Januar 1728 var Vidne i hans Retssag mod Bertram Stock i Knurborg. Hun havde tjent hos Rosenbergs, da han solgte Gaarden, og fulgte med over til Stock, men var under Processen atter i Rosenbergs Brød. Det ene af de to Børn, som Ægteparret fik døbt 1733, Tue, døde kort efter Daaben og begravedes 5/9 1733 udi Nicolaj Kirke i Varde, som det oplyses i Jacobi Kirkebog. Hvad der er blevet af Rosenbergs Hustru og Sønnen Erik, vides ikke.

4. Magdalene Eriksdatter Rosenberg, der havde været hos Faderen til han døde, giftede sig 17/5 1691 i Borberg Kirke med Niels Jensen Tye, aabenbart Faderens gamle Forkarl, som havde fæstet Søndergaard i Traberg i Borberg Sogn, der som foran nævnt ejedes af Fætteren Pastor Peder Nielsen Hvidberg. Magdalene havde som tidligere omtalt paa Skiftet efter Faderen faaet udlagt en Part i Traberg Nørregaard. Hun fik 4/7 1691 døbt Sønnen Erik og 14/5 1693 Sønnen Jens. N. Tye blev begravet 1/3 1711 og Magdalene Rosenberg 4/11 1725. Gaarden hørte da under Lundenæs.

E. Frands Eriksen Rosenbergs Efterkommere.

Medens det ikke har været muligt at spore Frands Eriksen Rosenbergs Efterkommere i Varde, kan den Erik Frandsen Rosenberg, der den 17. Oktober 1731 blev gift i Tisted med Maren Christensdatter og maa anses for at være hans Søn, følges i Tisted Købstad, hvor han boede til sin Død. Han kaldes med Tilnavnet Potte under en lille Inkasseproces 9/3 1743 og ved Hustruens Begravelse den 2/4 1777 (hun blev 80 Aar gammel). Erik Frandsen selv begravedes den 15. Februar 1782, 88 Aar gammel.

Han er altsaa efter denne Opgivelse født 1694 og formentligt det Barn, som Frands Eriksen og Anne Jacobsdatter 1694 fik udenfor Ægteskab, og hvorfor de maatte staa Skrifte i Tisted Kirke. Kirkebogen er defekt for denne Tid. Barnet har faaet Farfaderens Fornavn, medens Sønner, født udenfor Ægteskab, sædvanligt opkaldtes efter deres Faders eller Morfaderens Fornavn. Om der foreligger Kulålysning, kan ikke oplyses, da Tingbogen nu er bortkommet. Erik Frandsens ældste Søn var Kobbersmed Frands Eriksen Rosenberg, paa sin Tid en velmeriteret Haandværksmester i Tisted, hvor han bl.a. 1766 har forfærdiget Kobberpladen under Billedet af Enevold Berregaard og Familie i Tisted Kirke. Det er en Kopi efter det oprindelige Epitaphium.

Utilfreds med sin Lære hos Byens Kobbersmed tog Frands Rosenberg 1757 til København for at fuldstændiggøre sin Kunnen i Faget. Han maatte i den Anledning til Brug for Kobbersmedelauget fremlægge sit Fødselsbrev, en Attest for, at han var født i ret, lovligt Ægteskab, og denne Attest blev som det var sædvanligt udstedt i Retten.

Den 11. Juni 1757 mødte Erich Frandsen Rosenberg af Tisted og i Henseende til, at een hans Søn Frands Erichsen Rosenberg, som i nogle Aar har været i Lære hos denne Bys Kobbersmed Christen Sørensen Wielger, fra hvem han med Vilje og Minde lovligen er demitteret, har indtraadt udi Forbund med Kobbersmeden udi København Sr. Andreas Grønning og følgelig behøver Geburtsbrev, som ved Loven udfordres. Saa fremstillede bemeldte Erich Frandsen her for Retten den hæderlige Danske Skolemester Sr. Thue Lind og Handskemager velagtbare Rasmus Jensen, begge her af Tisted, som ved Lovens Ed og med oprakte Fingre vandt og bestod, at de ej alene kender fornævnte Frands Erichsen Rosenberg, som i dette Aars Foraar kvitterede sin Tjeneste hos Kobbersmeden Chr. Weilger her i Tisted, men endog ved vist og fuldkommen, at han er født af ærlige Ægtefolk her ibidem, som endnu er i levende Live, nemlig Faderen Erich Frandsenberg (!) og Moderen Maren Christensdatter Schoup, og aldeles intet Vidnerne er bevidst, som kan hindre merbemeldte Frands Rosenberg at antages i, hvad ærligt og lovligt Laug han sig kan engagere, helst hanog for sin egen Del har opført sig som en skikkelig Søn imod sine Forældre og lydig Tjener mod sin Husbond, hvorefter Erich Frandsen var

ydmygeligst begærende Geburtsbrev expederet, som og Retten belovede.

Den unge Mands Fader Erik Frandsen var ikke nogen velhavende Mand. Ved Udskrivningen af Kopskatten 1743 regnedes han til dem, som skulde fritages for Skatten, men var dog Husejer, som det ses af Skiftet efter Skipper Bertel Mortensen Bay 1744 (Borgerskab 11/1 1721, f.V. Vandet 1692), der var hans Forlover ved Brylluppet 1731. Erik Frandsen har vel været Pottemager, som hans Tilnavn tyder paa. Forfærdigelsen af sorte Potter (Jydepotter) spillede overalt i Landet en stor Rolle for Husførelsen, mange udførtes ogsaa fra Hjerting til Holland og Øerne ved Slesvig-Holstens Vestkyst. I Tisted nævnes 1743 to Pottehandlere, der med Skibe sejlede rundt i Limfjorden. Skipper Bertel Bay havde da lagt op.

Erik Frandsen nævnes ret ofte i Tingbogen som en af de 8 Stokkemænd (Tinghørere), et Hverv, der var borgerligt Ombud og fordeltes af Byfogeden hvert Nytaar. De velhavende stillede dog sædvanligt andre i deres Sted.

Erik Frandsens Hustru Maren Christensdatter Skaarup var fra Skaarup i Sjørring Sogn, tæt udenfor Tisted.

Hendes Moder Johanne Jensdatter (død 1753, begr. 9/11, 79 Aar og begr. 31/7 79 Aar) Stiffaderen Henrik Jensen (død 1746/ havde fra 1704 et mindre Landbrug i Sperring, og fra 1711 i Skaarup under Raastrup Gods(Matr. Nr. 4 og 5: 2 Skp. 2 Alb. Hartkorn), som Sønnen Anders Henriksen (+ 1769) overtog efter Forældrene. To andre Brødre var (den ældste) Jens Henriksen (+ 1769) i Skovsted, Hillerslev Sogn under Ullerup Gods, og (den næstældste) Chr. Henriksen (+ 1773) i Vang i Nabosognet af dette Navn. De var alle Faddere, da Erik Frandsen fik sin yngste Søn Christian, døbt i Tisted Kirke den 22. December 1743, opkaldt efter Morfaderen. Den ældste Søn, der fik Farfaderens Navn, er efter sin Opgivelser til Folketællingerne 1787 og 1801 født 1735, men Daaben er ikke noteret i Kirkebogen.

Ægteparret havde kun disse to Børn. De blev gift med to Søstre, Christian den 10/12 1767 med Sofie Marie Christensdatter Ladegaard. Han døde allerede 1784, begr. 30. August, 40 2/3 Aar gammel, og efterlod kun eet Barn, Datteren Karen Marie, f. 9/11 1775. Frands havde derimod

adskillige Børn og flere af dem havde igen mange.

Frands Rosenberg blev i København af sin Læremester Andreas Grønning indskrevet som Svend i Kobbersmedelaugets Protokol den 20. April 1761, efter at han havde staaet i Lære siden Paaske 1757. Han købte sit Svendenavn : Traue auf Gott, og dermed drog den nybagte Kobbersmed tilbage til sin Fødeby og slog sig atter ned hos Forældrene. Men den 10. November 1763 stiftede han selv Bo og giftede sig med Jytte Christiane Christensdatter Ladegaard, født i Tingstrup i Tisted Sogn 1738, døbt 12. November, som Datter af Gaardmand Chr. Ladegaard og Hustru Karen Marie Andersdatter Søndergaard. Faderen var født paa Gaarden i Tingstrup (4.1.2.0 Hartk.), der 1699 beboedes af Chr. Bertelsen, formentlig fra Ladegaard i Sjørring Sogn, som 1683 var bortfæstet til Bertel Christensens Enke. Kobbersmedens Svigerfader, der i 1740'erne var flyttet ind til Tisted,døde 1754 (begr. 18. December), 68 Aar gammel). Han var ikke ubemidlet, og efterlod 4 Døtre. Moderen giftede sig igen den 22/4 1756 med Niels Andersen Brogaard. Hun blev begravet den 5. Maj 1775, 60 Aar gammel. Ved Skiftet ses det, at alle fire Døtre nu var gift i Tisted.

Familien Ladegaard var ved Aarhundredets Midte ret stærkt repræsenteret i Tisted. Særlig var Farbroderen Niels Ladegaard, der døde ugift 1740 og den 18. August jordedes midt i Storgangen i Kirken, 47 Aar gammel, en betydelig Handelsmand. Han tog Borgerskab 19/4 1721 (f. i Tingstrup), og var i Trediverne i Kompagni med Tisted største Købmand og rigeste Borger Niels Andersen Sommer. Interessentskabet opløstes imidlertid, og 7/5 1740 anlagde Ladegaard i den Anledning Proces mod sin tidligere Kompagnon, men døde 8/10 midt under Sagen, der derefter blev forligt, dog først efter at hele Handelsmellemværendet var skildret for Retten. Ladegaard efterlod sig en Formue paa 5.300 Rgd. i rede Penge. Boets Overskud blev 3400 Rgd., som ved Skiftet deltes mellem hans Broder Christen og to Søstre, hvoraf den ene, Anne var gift med Iver Larsen Hald, ogsaa Handelsmand i Tisted (Borgerskab 6/5 1724, f. Vandet) og den anden, Karen, der var død, havde efterladt sig Mand, Anders Poulsen Kaastrup og 5 Børn, 3 Døtre og 2 Sønner, Christen, f. 1727, og Poul, f.

1730, der begge blev Købmand i deres Fødeby og antog Navnet Ladegaard. Sædvanligt skrives det Lagaard.

Kobbersmed Rosenberg, der var Kæmner 1774 og forseglede sit Regnskab med et Segl, hvori ses en stor Kobberkedel, erhvervede, som det var sædvanligt i de smaa Provinsbyer, adskillige Jordstykker paa Thisted Mark og har ogsaa ejet flere Ejendomme i Byen.

Hans Hustru Jytte døde den 8. November 1794, og han selv rejste kort efter til sin Søn, Niels Ladegaard Rosenberg, der blev Købmand i Kristiania, og gjorde sit Firma til et af Byens betydeligste, fortsat i næste Generation af Sønnen Stener Rosenberg. Den gamle Kobbersmed døde her i Kristiania 1808 og begravedes (Vor Frelsers Kirkebog) den 17. November.

F. Frands Eriksen Rosenbergs Børn.

1. Salvine (Servine) Cathrine Rosenberg, døbt 8/5 1768, gift Tisted 28/11 1799 Jens Christensen Wolf, f. Ebeltoft 1773, Snedker i Tisted.

2. Andreas Rosenberg, døbt 17/4 1770, død Løgstør 24/2 1840, Sejlingsmand og Skomager i Tisted, fra 1813 i Løgstør, fra 1816 kun Skomager. Gift 1) 1791 18/8 Margrethe Marie Pedersdatter Schielsgaard, f. Skelsgaard, Tved Sogn, 1760, døbt 11/5, begravet Tisted 17/12 1795, Datter af Gaardmand Peder Christensen Schielsgaard og Maren Christensdatter Langgaard (3/8 1751 Vielsesbrev, da de var beslægtet i 2. Led).
Gift 2) 1796 18/1 (Tisted) Maren Kirstine Jørgensdatter, døbt i Tisted 1772 8/10, død sammesteds 1851 19/12, Datter af Jørgen Mikkelsen og Maren Mikkelsdatter.

Separeret ved Amtets Bevilling 12/5 1804. Separationsskifte 18. April 1805.
Gift 3) 1813 30/4 (Løgstør) Mette Marie Pedersdatter Gade, døbt 1779 1779 4/7 (Tisted), begravet Løgstør 1840 26/7. Datter af Peder Christensen og Hustru Karen Pallesdatter af Dragsbæk Mølle.

3. Niels Ladegaard Rosenberg, døbt Tisted 1773 12/3, død Kristiania 1850 7/9, Købmand i Kristiania. Gift 1) 20/10 1797 i Kristiania Vor

Frelsers Kirke) Marianne Winther, [illegible] Thomas Winther, Tisted.
Gift 2) 13/8 1810 (Akers Kirke) Anna Sophie Bang, død Kristiania 1858 19/10, 71 Aar gammel.

4. Christen Ladegaard Rosenberg, døbt 1775 12/2, opholdt sig ved Skiftet efter Moderen 1804 ved Helsinger.

5. Else Marie Rosenberg, døbt 1779 15/8.

G. Andreas Rosenbergs Børn.

1. Chr. Nikolaj Rosenberg, f. 31/10 1791, Vognmand i Tisted.
2. Frands Rosenberg, f. 10/5 1792.
3. Niels Rosenberg, f. 10/5 1794, Gartler i Randers.
4. Peder Chr. Rosenberg, f. 6/10 1795.
5. Jens Jørgen Rosenberg, f. 24/5 1802, Snedker i Tisted.
6. Christian Rosenberg, f. 27/3 1806.
7. Margrethe Marie Rosenberg, f. 3/8 1807, g. Snedker Hans Stilsig, Tisted.
8. Frands Rosenberg, f. 12/12 1809, Urmager i Løgstør.
9. Peder Rosenberg, f. 12/12 1809, Smand i Løgstør.
10. Marianne Winther Rosenberg, f. 28/11 1811, g. Kobbersmedemester P. Therk. Rasmussen, Løgstør.
11. Karen Rosenberg, f. 13/2 1814, g. Karetmager Jens Sørensen, Randers.
12. Peder Biørn Rosenberg, f. 7/5 1816.
13. Servine Cathrine Rosenberg, f. 2/7 1820, g. Smand Hans Krajpot Christensen, Løgstør.

H. Niels Ladegaard Rosenbergs Børn.

1. Dorthea Maria Rosenberg, g. Major Mikael Smith Arentz, 1809, 9½ Aar
2. Johanne Rosenberg, g. Konsul, Grosserer Lorentz Meyer.
3. Frantz Theodor Rosenberg, Overlæge, Ejer af Rosenbergs Sindssygeanstalt i Bergen. 1810, 10½ Aar

4. Stener J. Rosenberg, Købmand i Kristiania.
5. Ulrik S. Rosenberg, Oberstlejtnant.
6. Vilhelm Rosenberg, Jurist.
7. Herman W. Rosenberg, Skipper.
8. Niels Rosenberg, Handelsgartner.
9. Thea Petronella Mathea Rosenberg, g. cand.jur. Hans Helle Juel Ingier.

En Del af den norske Familiegrens Medlemmer, der stammer fra Lægen Frantz Rosenberg og Oberstlejtnant Ulrik Rosenberg er optaget i Haagen Krog Steffens: Norske Slægter (1912).

I. Familien i Tisted.

De Medlemmer af Familien, der har været knyttet til Tisted, er følgende:

7. Slægtled: Vognmand Chr. Nikolaj Andreasen Rosenberg, f. 31/10 1791, død 5/2 1832 (Tisted) g. (Tisted) 18/12 1818 Anna Dorthea Nielsdatter Kier, f. 17/8 1792, død 2/10 1854, Datter af Niels Nielsen Kier og Maren Christensdatter.
8. Slægtled: Frantz Chr. Rosenberg f. (Tisted) 25/1 1829, død (Tisted) 1892, Smedemester i Tisted, viet 6/12 1861 (Tisted) Anna Kirstine Albech, f. 14/1 1831 i Ringkøbing, Datter af Jens Albech og Mariane Jespersdatter.
9. Slægtled: Albert Christian Rosenberg, f. 4/5 1867, død (Tisted) 1932, Smedemester i Tisted g. (Grurup) Mette Johanne Mikkelsen, f. (Grurup) 29/12 1868, død (Tisted) 1937, Datter af Mølleejer Erik Mikkelsen og Christine Pedersdatter, Gammelby, Grurup Sogn.
10. Slægtled: Albert Rosenbergs Børn:
    1. Frantz Rosenberg, f. 21/7 1892, Lokomotivfører i D.S.B. g. 7/8 1917 med Anna Nielsen af Ribe (København).
    2. Anna, f. 1893 g. Købmand Marinus Nørgaard, Snejbjerg ved Herning.
    3. Ewald Rosenberg, f. 11/4 1896, Farvehandler i Tisted, g. 17/11-1922, Andrea Frandsen, f. 17/8 1898 Aggersborg Sogn, Datter af Gaardejer Peder Chr. Frandsen og Anna Cathrine Andreasdatter.

begr. Febr. 1956 næsten 90 aarige Fødselsdag

4. Elna, f. 19/1 1898, død 1942 (København), g. Smed Nielsen, København.

5. Folmer Rosenberg, f. 21/7 1901, Handelskommissionær i Tisted, g. 20/11 1925 med Else Pedersen af Nr. Tranders, f. 7/9 1903.

København, den 15. December 1946.

Anna Svendsen